

Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Kaygılarının İncelenmesi Observing High School Students' Concerns Towards Geography Education

Muhammed Mustafa ÖZDEL**

Öz

Kendi coğrafyasını öğrenen bireylerde bir vatandaşlık bilinci gelişmektedir. Ayrıca birey yaşadığı mekânı ne kadar iyi tanırsa ondan sağlayacağı fayda da bir o kadar fazla olacaktır. İşte coğrafya eğitimi de bu konuda büyük bir önem arz etmektedir. İlkokulun birinci sınıfında hayat bilgisi dersi ile karşımıza çıkan coğrafya daha sonraları sosyal bilgiler ile fen ve teknoloji dersleri içerisinde 8. sınıfa kadar olan eğitim serüveninde farklı coğrafya konularıyla karşımıza çıkmaktadır. Lise düzeyine gelindiği zaman ise fiziki ve beşeri unsurlar olmak üzere bireyin merak ve keşfetme duygusunu kabartan, dünyamızı, ülkemizi ve yaşadığımız çevreyi anlamamızı sağlayan temel konulara yer verilmektedir. Bireyin kimlik kazanmasında son derece etkili olan coğrafya derslerinde öğrencilerin kaygı düzeylerinin ne olduğunu tespit etmek ve varsa bu kaygıların nasıl en aza indirilmesi konusunda gerekli çalışmalar yapılmakta ve yapılmaya da devam etmektedir.

Bu çalışma lise düzeyinde coğrafya dersi alan öğrencilerin coğrafya dersine yönelik kaygı düzeylerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Kesitsel tarama modeline uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan anket 2018-2019 eğitim-öğretim yılı içerisinde Nevşehir ili Avanos ilçesinde bulunan bir lisede 9. 10. ve 11. sınıf olmak üzere üç sınıfta uygulanmıştır. 185 lise öğrencisinin katıldığı bir örneklem grup oluşturulmuş ancak hatalı ve amaç dışı cevapların verildiği anketlerin çıkarılmasıyla 177 kişilik örneklem grup ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Sosyal Bilgiler Dersi Kaygı Ölçeği" bu çalışmada coğrafya dersi için yeniden düzenlenerek kullanılmıştır. Elde edilen ölçeğin son haliyle Cronbach's Alfa değeri 87 bulunmuştur. Sonrasında cinsiyet değişkenine bağlı olarak SPSS 20 paket programında t-testi uygulanmış ve lise düzeyindeki öğrencilerin kaygı düzeyleri tespit edilmiştir. Araştırmanın bütününe bakıldığı zaman kaygı düzeyleri açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı bulgulanmıştır. Ancak kız öğrencilerin coğrafya sınavından düşük not alma ve coğrafya dersi konularından kaynaklı kaygılarının erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca coğrafya dersi ünitelerinde bulunan konuların sayısal ve sözel boyutlardan oluşması bununla birlikte ilgi ve yeteneğe bağlı olarak kaygı düzeyinin arttırdığı tespit edilmiştir.

* Bu çalışmanın bir bölümü 25-27 Nisan 2019 tarihinde I. Uluslararası Kapadokya Felsefe ve Sosyal Bilimler Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir-Türkiye, m.mustafaozdel@gmail.com.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Dersi, Kaygı, Kaygı Ölçeği, Lise Öğrencileri.

Abstract

Learning geography raises awareness of citizenship. Besides, the more individuals learns about there environment the more benefits it will gain from it. Thus, the education of geography plays a key role in this aspect. Geography shows itself up in the class of Knowledge of Life (*Hayat Bilgisi*) in the first grade of primary schools, later appears in the classes of Social Studies (*Sosyal Bilgiler*) and Science and Technology until the eighth grade. Education of geography in high school consist of subjects of both physical geography and human geography in order to make sense of world, our country and environment. In addition, education of geography, which is so significant to develop identity, is useful for determining anxiety of students. So it is conducted research for handling anxiety problems.

The aim of this study is to determine the level of anxiety of geography students at high school level. The questionnaire used in this study which was prepared in accordance with the cross-sectional survey model was applied in three classes in 9th, 10th and 11th grades in a high school in Avanos district of Nevşehir in the academic year 2018-2019. A sample group consisting of 185 high school students participated in the study; however, the survey was conducted with a sample group of 177 people after removing the questionnaires which is faulty and non-objective. In this study, "Social Studies Lesson Anxiety Scale" was used as a data collection tool after modified for this study. The Cronbach's Alpha value for this modified scale was 87 in final. T-test was applied in SPSS 20 package program depending on gender variable and anxiety levels of high school students were determined. When the whole study was examined, it was found that there was no significant difference between male and female students in terms of anxiety level. However, it was found that female students were more anxiety about taking higher grades and geography lessons. Moreover, it was found that subjects in geography lesson units consisted of numerical and verbal dimensions, but increased anxiety level due to interest and ability. Moreover, it was found that subjects in geography lesson increased anxiety level due to units' characteristics

Keywords: Geography Lesson, Anxiety, Anxiety Scale, High School Students

GİRİŞ

Kaygı; fizyolojik belittler beraberliğinde, aniden, nedensiz bir tedirginlik ve korku hali olarak bireyi tehdit altına alan tepki ve uyarılmışlık halidir (Türkçapar, 2004; Morgan, 1991). Bununla birlikte birçok psikiyatrik bozukluğa neden olan ve beraberinde birçok organik bozukluğunda görülebildiği bir belirtidir (Eşel, 2003, s.78). Tehdit edici bir durumun karşısında bireyde orataya çıkan huzursuzluk ve endişe durumu olarakta kaygıyı tanımlamak mümkündür (Scovel, 1991; Işık, 1996). Öğrenciler de gelişen kaygı durumunun özellikle üniversite sınavı sürecinde ortaya çıktığı yapılan araştırmalarda ortaya koyulmuştur (Sazak ve Ece, 2004; Varol, 1990; Kaya, 2003).

Coğrafyayı insan ve doğa arasındaki etki ve etkileşimi inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlamak mümkündür. Bu bilim dalı sosyal bilimler ve fen bilimleri arasında köprü vazifesi gören multidisipliner bir bilim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle coğrafya geniş bir bakış açısı sunmaktadır. Yenedünya düzeni insanlar ve toplumlar arasındaki coğrafi

bilgi, beceri ve bakış açısına olan ihtiyacı giderek arttırmaktadır. Bu bağlamda coğrafya insan ve toplumların dünya üzerinde gerçekleşmiş veya gerçekleşecek olan fiziki ve beşeri olayları anlamayı ve bunları kendi ilkeleri ile açıklamayı amaç edinmiştir (Kızılçaoğlu ve Taş, 2007). Başka bir ifade ile coğrafyayı; insan ile doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimi coğrafyanın ilke ve yöntemlerine uygun olarak araştırıp inceleyen ve elde ettiği sonuçları bir sentez olarak ortaya koyan, kendi içerisinde çok sayıda alt bilim dalına ayrılan bilimler topluluğu olarak tanımlamak mümkündür (Özgen ve Bindak, 2009).

Coğrafya eğitimi bireylere yaşadığı çevrenin, içinde bulunduğu mekânın ve dünyanın özelliklerini öğretmelidir. Bunun için Coğrafya'ya hayatın içinden anlatmak ve örneklendirmek gerekir. Coğrafya eğitimi için önemli noktalar içerisinde sadelik, açıklık, tutarlılık ve karmaşadan uzaklık bulunmaktadır. Coğrafya eğitiminin verimli olması için coğrafyanın hayatımızda olan karşılığının ve hayatımıza olan etkisinin de anlatılması gerekir (Akınoğlu, 2005, s.28).

Konuların karmaşıklığı, sade veya açık olmayışı öğrencilerin coğrafya derslerini öğrenmesini güçleştirecek ve bununla beraber bazı öğrencilerde artık coğrafya derslerine yönelik bir kaygı problemi ortaya çıkacaktır. Bununla beraber kaygı düzeyini arttıran bir diğer unsur ise dersin öğrencinin ilgi alanına girmemesi ve derslerden düşük not alma korkusudur. Bu nedenle öğrencilerin coğrafya derslerine olan kaygı düzeylerini en aza indirmek ve başarılarını maksimuma çıkarmak amacıyla çalışmalar yapmak gerekmektedir.

Araştırmanın Amacı

Coğrafya insan ve doğa arasındaki ilişkiyi fark etmeyi, milli değerlere bağlı olmayı, çevre bilincini geliştirmeyi, mekanı doğru ve sürdürülebilir kullanmayı, harita okumayı ve sosyal becerilerinin gelişimi sağlar. Bu nedenle coğrafya dersi son derece önemli bir derstir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin kaygı düzeylerinin derslerdeki başarılarına etki ettiği görülmüştür. Coğrafya derslerinde öğrencilerin kaygı düzeylerini tespit etmek adına yapılan bu çalışma araştırmacılar açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik kaygı düzeyleri ve tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

- 1) Lise öğrencilerinin coğrafya dersine karşı kaygı düzeyleri cinsiyet açısından bir farklılık göstermekte midir?
- 2) Lise öğrencilerinin coğrafya dersine karşı kaygı düzeyleri nedir?
- 3) Öğrencilerin coğrafya dersine olan düşünceleri nasıldır?

YÖNTEM

Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerine uygun olarak tarama modellerinden kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; genellenebilir olan bilgiler ışığında evrenden ya da evrenin bir parçasından alınacak olan örneklem üzerinden verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalar desenine karşılık gelir. (Karasar, 1984). Tarama modelinin genelleştirici olması ve örneklemden elde edilen verilerin evreni temsil etmesi bakımından bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca kesitsel tarama modeli örneklemin zaman içindeki değişiminin yanı sıra anlık durum tespitini amaçladığından bu çalışma için uygunluk arz etmektedir.

Çalışma Grubu

Çalışmanın amacına uygun olarak araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim öğretim yılında 9, 10 ve 11. sınıflarda eğitim ve öğretimlerine devam eden lise öğrencileri oluşturmaktadır. Evrenin büyük olması nedeniyle araştırmacı evrenin tamamına ulaşamamaktadır. Bu nedenle evreni temsil edecek bir örneklem belirlemek gerekmektedir. Bu bağlamda örneklem belirleme yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada örneklem işlemi araştırmacının durumu da dikkate alınarak kolay ulaşılabilir olması nedeniyle Nevşehir ili Avanos ilçesinde veri toplama işleminin gerçekleştirilmesine karar kılınmıştır. Toplamda 185 lise öğrencisine anket uygulanmıştır. Ancak hatalı ve çalışmanın amacı dışında cevap verilen anketler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Bu nedenle örneklem grubunu 177 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin demografik bilgileri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örneklemi oluşturan öğrencilerin demografik durumları

	N	%
Cinsiyet		
Kadın	103	58,19%
Erkek	74	41,81%
Sınıf		
9. Sınıf	69	38,98%
10. Sınıf	91	51,41%
11. Sınıf	17	9,60%
Anne Eğitim		
Okur-yazar değil	4	2,26%
İlkokul	51	28,81%
Ortaokul	63	35,59%
Lise	47	26,55%
Lisans	11	6,21%
Lisansüstü	1	0,56%
Baba Eğitim		
Okur-yazar değil	2	1,13%
İlkokul	29	16,38%
Ortaokul	60	33,90%
Lise	61	34,46%
Lisans	24	13,56%

Lisansüstü	1	0,56%
Özel Ders Alma Durumu		
Evet	2	1,13%
Hayır	175	98,87%
Okuyan Kardeş Sayısı		
Yok	23	12,99%
1	88	49,72%
2	42	23,73%
3	22	12,43%
4	2	1,13%
5 ve üzeri	0	0,00%

Araştırmaya katılanların %58,19'unu kadın, %41,81'ini erkek; %38,98'ini 9. sınıf, %51,41'ini 10. sınıf ve %9,60'ını ise 11. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcı velilerin öğrenim durumuna bakıldığı zaman annelerin çoğunluğunu %35,59 ile ortaokul mezunu, babaların ise çoğunluğunu % 34,46 yüzdelik dilimi ile lise mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin %98,87'sinin coğrafya dersi için özel ders almadığı dikkat çekmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin sınıf, cinsiyet, özel ders alma durumu, anne-baba eğitim durumu, kendisi dışında okuyan kardeş sayısına yönelik soruların yer aldığı sınıflama anketi ile bu çalışmada Yıldırım (2018), tarafından geliştirilmiş olan "Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeği" Coğrafya Dersine Yönelik Kaygı Ölçeği olarak yeniden düzenlenerek kullanılmıştır. Ölçek 3 boyuttan oluşmaktadır. 1. bölümde öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin sorular, 2. bölümde 5'li likert tipinden oluşan 10 maddelik soru ve 3. bölümde ise 4 adet açık uçlu soru sorulmuştur. 5'li likert tipinde olan ölçek "1-Kesinlikle Katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3-Kararsızım 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde derecelendirilmiştir. Öğrencilerin coğrafya dersine karşı düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla coğrafyanın katılımcılara ne ifade ettiği, olumlu ve olumsuz düşüncelerinin yanında gelecek yaşamlarında coğrafyayı nasıl ve nerede kullanabileceklerine dair açık uçlu sorular da yöneltilmiştir. Daha sonra toplanan veriler ışığında lise öğrencilerinin kaygı düzeylerine ve coğrafya dersine karşı düşüncelerine ait çıkarımlar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler cinsiyet değişkenine göre SPSS 20 paket programında analiz edilmiştir. İlk olarak örneklemden toplanan ham veriler Microsoft Office Excell 2016 programında toplanarak frekans ve yüzdelik hesaplamalar yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayısını belirlemek için Cronbach Alpha yöntemi kullanılmış ve Cronbach Alpha değeri 0,87 olarak bulunmuştur. Daha sonra cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin kaygı durumunu tespit etmek amacıyla bu verilere "t-testi " uygulanmıştır. Katılımcıların coğrafya dersine olan düşüncelerini

belirlemek için yöneltilen açık uçlu soruların cevapları Inspiration 9 IE programında düzenlenmiştir.

BULGULAR

Araştırma sorularına verilen cevapların frekans ve yüzde oranlarına bakıldığında; Coğrafya dersinin konuları beni kaygılandırır sorusuna öğrencilerin büyük bir kısmının kararsız (31,07%) olduğu görülmektedir. 177 öğrenci içerisinde 21'i coğrafya derslerinin konularının onları kaygılandırıldığını belirtmiştir. Coğrafya dersinde çalışma kitabındaki etkinlikleri yaparken kaygı duyarım sorusuna ise öğrencilerin çoğunluğu (38,98%) katılmamaktadır. Coğrafya dersinde öğretmenin ev ödevi vermesi beni kaygılandırır sorusuna yine katılımcı öğrencilerin büyük bir kısmı (37,29%) katılmadığını belirtmiştir. Coğrafya dersinde işlediğimiz konuları tekrar etme düşüncesi beni huzursuz eder sorusuna verilen cevaplarda öğrencilerin çoğunluğu (39,77%) katılmamaktadır. Coğrafya dersi araç-gereçlerini görmek beni huzursuz eder sorusun da öğrencilerin yarısına yakını (47,40%) katılmadığını söylemiştir. Coğrafya dersinde mecbur kalmadıkça parmak kaldırmam sorusu öğrenciler arasında çoğunluğun (32,77%) katılmadığını göstermektedir. Coğrafya dersinde başkaları tarafından anlaşılammaktan kaygı duyarım diye öğrencilere yönelttiğimiz soruda öğrencilerin yine katılmadıkları (33,90%) dikkat çekmektedir. Kaygının fizyolojik belirtilerinden biri olan karın bölgesine görülen ağrılar üzerine sorduğumuz coğrafya dersinde karnıma ağrılar girer sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu (41,24%) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Ancak Coğrafya dersi sınavlarından düşük not almaktan kaygı duyarım sorusuna öğrencilerden çoğunluğunun (27,68%) verdiği cevap kesin katılıyorum şeklindedir. Öğrencilere son soru olarak yöneltilen coğrafya dersinde söz almam sorusuna yine öğrencilerin büyük bir kısmı (31,07%) katılmamaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Lise coğrafya öğrencilerinin coğrafya dersine karşı kaygıları

Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	Coğrafya dersinin konuları beni kaygılandırır.	31	17,51%	37	20,90%	55	31,07%	33	18,64%	21
Coğrafya dersinde çalışma kitabındaki etkinlikleri yaparken kaygı duyarım.	25	14,12%	69	38,98%	28	15,82%	36	20,34%	19	10,73%
Coğrafya dersinde öğretmenin ev ödevi vermesi beni	32	18,08%	66	37,29%	32	18,08%	23	12,99%	24	13,56%

kaygılandırır.

Coğrafya dersinde işlediğimiz konuları tekrar etme düşüncesi beni huzursuz eder	40	22,73%	70	39,77%	37	21,02%	10	5,68%	19	10,80%
Coğrafya dersi araç-gereçlerini görmek beni huzursuz eder.	53	30,64%	82	47,40%	18	10,40%	8	4,62%	12	6,94%
Coğrafya dersinde mecbur kalmadıkça parmak kaldırmam.	30	16,95%	58	32,77%	41	23,16%	28	15,82%	20	11,30%
Coğrafya dersinde başkaları tarafından anlaşılammaktan kaygı duyarım.	29	16,38%	60	33,90%	36	20,34%	33	18,64%	19	10,73%
Coğrafya dersinde karnıma ağrılar girer.	73	41,24%	63	35,59%	17	9,60%	10	5,65%	14	7,91%
Coğrafya dersi sınavlarından düşük not almaktan kaygı duyarım.	29	16,38%	32	18,08%	29	16,38%	38	21,47%	49	27,68%
Coğrafya dersinde söz almam.	45	25,42%	55	31,07%	41	23,16%	22	12,43%	14	7,91%

Yapılan çalışmada öğrencilerin verdiği cevaplar göz önüne alındığında aslında öğrencilerin coğrafya dersinde kaygılanmadığı ancak ders konularının onları kaygılandığı konusunda kararsız (%31,07) olduğu görülmektedir. Bu kararsızlığın nedeni konusunda yine öğrencilerin anketin açık uçlu sorularını oluşturan bölümünde verdiği cevaplar esas alındığında konuların fazlalığı ve konuların sayısal/sözel kısımlardan oluştuğu söylenebilir. Dersin ilgi alanına girmemesi kaygı düzeyini arttıran bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle coğrafya içerisinde bulunan sözel kısımlar sayısal yeteneği daha gelişmiş ve iyi olan öğrenciler üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Sözel yeteneği gelişmiş ve iyi olan öğrencilerde durum tersi yönünde işlemekte ve sayısal olan konular öğrencinin kaygı düzeyini arttırarak motivasyonunu düşürmektedir. Coğrafya dersi sınavlarından düşük not almaktan kaygı duyarım sorusuna verilen cevaplarda kesinlikle katılıyorum cevabının büyük çoğunlukta olması sınav kaygısının coğrafya dersine yansıdığı sonucunu vermekte ve böylelikle sınavdan gelen kaygının coğrafya dersine de etki ettiği görülmektedir.

Uygulanan ankette kız öğrencilerin sayısının (103) erkek öğrencilerden (74) fazla olduğu görülmektedir. Buna karşılık bu iki bağımsız değişkendirdeki standart sapma çok yakın değerler göstermektedir. Katılımcıların kaygı düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımsız değişkenler için t-testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda kaygı durumuna göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Böylelikle cinsiyet ile kaygı düzeyi arasında bir fark olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Coğrafya Dersine Olan Kaygılarına Yönelik T Testi

Grup	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Kız	103	27,2621	8,52443	175	1,797	,074
Erkek	74	24,9595	8,24528			

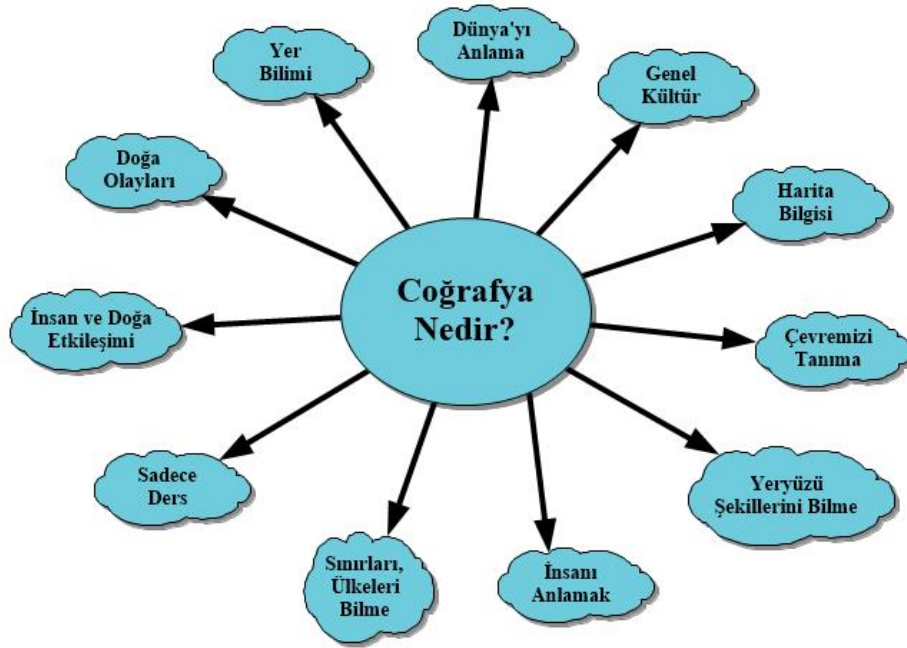
Kız ve erkek öğrencilerin olduğu bağımsız değişkendirde coğrafya dersine karşı duyulan kaygı düzeyleri arasında genel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Ancak coğrafya dersi konularından ve coğrafya dersi sınavından düşük not almaktan kaygı duyarım sorularına verilen cevaplar ise anlamsız bulunmuştur ve buda iki değişken arasında bir farkın olduğunu göstermektedir. Bu farklılığa göre coğrafya dersi sınavından düşük not alma kaygısının kız öğrencilerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin Coğrafya Dersine Duydukları Kaygıya Yönelik T Testi

Soru Sayısı	Sorular	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	Sd	p	t
1	Coğrafya dersinin konuları beni kaygılandırır.	Kız	104	3,0769	1,22032	178	,006	2,770
		Erkek	76	2,5658	1,22568			
2	Coğrafya dersinde çalışma kitabındaki etkinlikleri yaparken kaygı duyarım.	Kız	103	3,1359	3,22991	177	,117	1,575
		Erkek	76	2,5263	1,12515			
3	Coğrafya dersinde öğretmenin ev ödevi vermesi beni kaygılandırır.	Kız	104	2,6058	1,23397	178	,591	,538
		Erkek	76	2,7105	1,36446			
4	Coğrafya dersinde işlediğimiz konuları tekrar etme düşüncesi beni huzursuz eder.	Kız	104	2,4327	1,21291	177	,801	,252
		Erkek	75	2,3867	1,19564			
5	Coğrafya dersi araç-gereçlerini görmek beni huzursuz eder.	Kız	103	2,1650	1,07646	176	,678	,416
		Erkek	75	2,0933	1,21002			
6	Coğrafya dersinde mecbur kalmadıkça parmak kaldırmam.	Kız	104	2,7500	1,24440	178	,726	,351
		Erkek	76	2,6842	1,23516			
7	Coğrafya dersinde başkaları tarafından anlaşılammaktan	Kız	104	2,8942	1,23790	178	,057	1,913

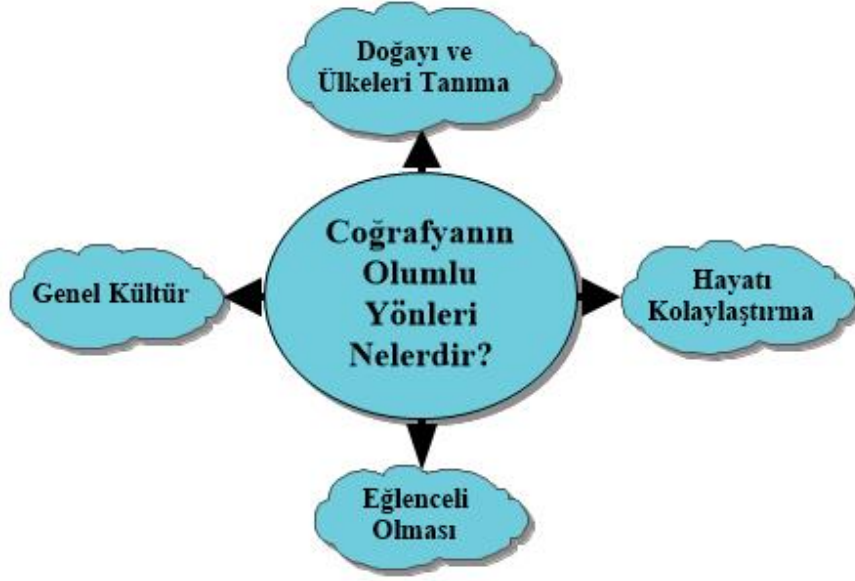
	kaygı duyarım.	Erkek	76	2,5395	1,21590			
8	Coğrafya dersinde karnıma ağırlar girer.	Kız	104	2,2212	1,47442			
		Erkek	76	1,9211	1,21943	178	,149	1,449
9	Coğrafya dersi sınavlarından düşük not almaktan kaygı duyarım.	Kız	104	3,5577	1,40614			
		Erkek	76	2,9079	1,43460	178	,003	3,036
10	Coğrafya dersinde söz almam.	Kız	104	2,4615	1,23007			
		Erkek	76	2,5000	1,24900	178	,837	,206

Çalışma kapsamında uygulanan anketin açık uçlu soruları ile öğrencilerin coğrafya derslerine olan tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. İlk olarak coğrafya nedir? Sorusuna verilen cevaplar coğrafyanın dünyayı anlama, genel kültür bilgisine sahip olma, harita bilmek, çevreyi tanıma, yeryüzü şekillerini bilme, insanı anlama, ülkeleri ve sınırları bilme, sadece bir ders olduğunu düşünen, insan ve doğa etkileşimi olarak belirten, doğa olayların inceleyen bir bilim ve yer bilimi olduğunu düşünen farklı öğrencilerin olduğu görülmektedir (Şekil 1). Ancak bu soruya verilen cevaplar neticesinde görülüyor ki öğrencilerin coğrafyanın tam olarak ne olduğunu bildiği söylenememektedir. Öğrencilerin bir kısmı coğrafyayı sadece bir ders olarak tanımlamakta veya genel kültürden ibaret olduğunu düşünmektedir.

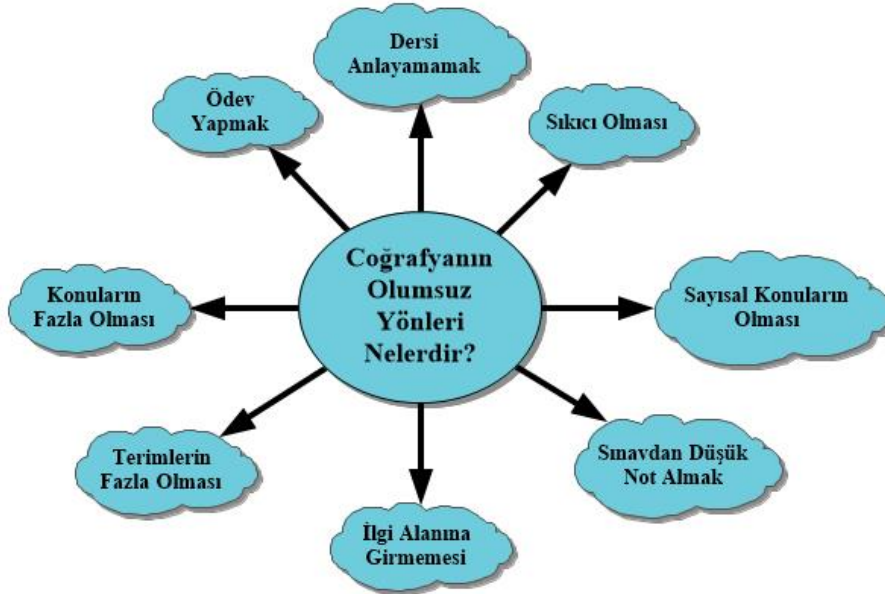
Şekil 1. Coğrafya nedir? Sorusuna öğrencilerin verdiği cevaplar.

Öğrencilerin coğrafya dersine olan olumlu düşünceleri incelendiğinde coğrafyanın öğrencilere dünyayı ve ülkeleri tanıma, hayatı kolaylaştırma, eğlenceli olması ve genel kültür bilgisini arttırması gibi olumlu katkılar yaptığı öğrenciler tarafından belirtilmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Öğrencilerin coğrafya dersine olan olumlu düşünceleri.

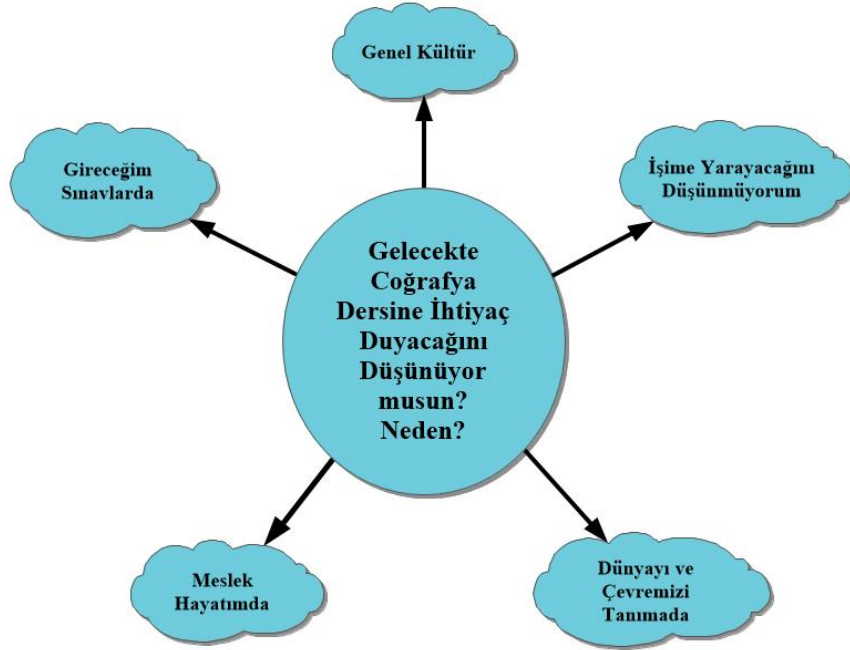
Ankete katılan öğrenciler dersi anlamamak, dersin sıkıcı olması, sayısal konuların olması, sınavdan düşük not almak, ilgi alanına girmemesi, terimlerin fazla olması, konuların fazla olması ve ödev yapmak gibi olumsuz düşüncelerinin olduğunu belirtmişlerdir (Şekil 3). Öğrencilerin çoğu coğrafya dersini zor ve sıkı olarak belirtmektedir bunun nedeni ise öğrencilerin de verdiği cevaplardaki gibi konu fazlalığı ile öğrencilerin ünitelerdeki bilgi yığınları ile boğulmasıdır. Öğrencilerin coğrafya dersine olan bu olumsuz düşüncelerinin bir diğer nedeni ise coğrafya dersleri anlatılırken gerçek yaşamla ilişkilendirilmeden anlatılmasıdır (Akınoğlu. 2005, s.80).

Şekil 3. Öğrencilerin coğrafya dersine olan olumsuz düşünceleri

Coğrafya öğretiminde var olan problemlerden biride öğrencilerin coğrafi olaylara mekânsal bir bakış açısı ile bakmamaları ve bu nedenle var olan bilgileri ezberleme çabalarıdır (Taş 2008). Oysa coğrafya dersleri anlatılırken klasik anlatım yöntemleri yerine gezi-gözlem yönteminin kullanılması coğrafya dersini ezberden ve sıkıcı olmaktan sıyrarak ve öğrencilere mekânı algılama ve yorumlama becerisi kazandıracaktır. Ayrıca coğrafya dersleri için geliştirilen ders materyallerinin öğretmenler tarafından derse taşınması da yine coğrafya öğretimindeki monotonluğu ortadan kaldıracak bir diğer yöntemdir. Bahsi geçen bu uygulamaların yapılması dersi daha eğlenceli bir boyuta taşıyarak öğrencilerin kaygı düzeylerinin en aza inmesine imkân tanıyacaktır.

Gelecekte coğrafya dersinin hayatlarının nerelerinde karşılına çıkabileceği sorusuna öğrenciler genel kültür, dünyayı ve çevreyi tanımada, meslek hayatlarında, gireceği sınavlarda karşılına çıkacaklarını belirtmişlerdir. Ancak öğrencilerden bir kısmı coğrafya ile hayatlarının ileriki hayatlarında karşılaşmayacaklarını da belirtmişlerdir (Şekil 4). Bu düşüncenin öğrencilerimizde yer edinmesi yine daha öncede bahsedildiği gibi coğrafya dersleri anlatılırken coğrafyayı hayatımızın içerisine koyarak anlatılmadığından kaynaklanmaktadır.

Şekil 4. Öğrencilerin coğrafya derslerinde öğrendikleri bilgilerin okul sonrası dönemlerinde ihtiyaç duyup duymayacaklarına ilişkin düşünceleri.

Yapılan çalışmalar gösteriyor ki öğrencilerin ancak kendisi için anlamlı olan şeyleri kavrayabileceğidir. Bununla birlikte öğrencilerin öğrendikleri bilgilerin, yakın çevrelerindeki çeşitli olayların etki ve etkileşimleri ile ilişkisini yeteri kadar kuramıyorsa verilen coğrafya öğreniminin yeterli olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır (Tomal, 2009, s. 230). Bu yüzdendir ki John Dewey'in dediği gibi "eğitimin amacı, bireylere günlük hayatta yardımcı olmaktır"

sözü tüm öğretmenlerimizi yakından ilgilendirmektedir. Öğretmenlerin derslerde kullanacakları örnekler bireye günlük hayatında yardımcı olması gerekmektedir. İleriki dönemlerde bunun farkına varan öğrencilerin derslere olan olumsuz tutumları değişecektir. Bu yaklaşım sadece hayatın içerisinde bu kadar etkili olarak karşımıza çıkan coğrafya için geçerli olmayıp diğer disiplinler içinde geçerlidir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Yapılan çalışmanın bütününe bakıldığında cinsiyet değişkenine göre öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Alan yazın tarandığında sosyal bilgiler dersi ile fen ve teknoloji derslerine duyulan kaygıya yönelik yapılan çalışmalarda (Çepni 2015; Kağıtçı, 2014; İnel ve Akçakın, 2017) ortaya çıkan sonuçlar bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bu sonuç ışığında cinsiyet değişkeninin coğrafya dersine karşı kaygı düzeyleri üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Bununla beraber kız öğrencilerin coğrafya dersi konularından ve coğrafya dersi sınavlarından düşük not alma kaygılarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılan öğrenciler dersi anlamamak, dersin sıkıcı olması, sayısal konuların olması, sınavdan düşük not almak, ilgi alanına girmemesi, terimlerin fazla olması, konuların fazla olması ve ödev yapmak gibi olumsuz düşüncelerinin olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerde böyle bir algının ortaya çıkmasındaki temel etkenin öğretmenlerin halen coğrafyayı klasik yöntemlerle anlatmaya devam ettiğinin göstergesidir.

Coğrafya dersi ünitelerinde bulunan konuların sayısal ve sözel boyutlardan oluşması, bununla birlikte ilgi ve yeteneğe bağlı olarak kaygı düzeyinin arttığı bulgulanmıştır. Bu nedenle öğrencilerin coğrafya dersine karşı olumsuz düşünceye girdiği belirlenmiştir.

Öğrencilerin coğrafya dersini hayatlarının neresinde kullanacaklarına ilişkin sorulan soruda katılımcılarının bir kısmı coğrafyayı hayatlarında kullanmayacaklarını veya karşlarına çıkmayacağını belirtmişlerdir. Yine öğrencilerde böyle bir algının ortaya çıkmasının altında yatan etmenlerden biri coğrafyanın hayatın tam olarak neresinde olduğunu öğretmenlerimizin anlatmaması ve coğrafya derslerinde anlatılan konuların gerçek hayat ile ilişkilendirilmediği, bu nedenle öğrencilerde böyle bir algının ortaya çıktığı söylenebilir (Akınoğlu, 2006).

Öğrencilerdeki kaygı düzeylerini en aza indirmek ve olumsuz düşüncelerini olumluya kaydırmak için coğrafya öğreniminde gezi-gözlem yönteminin yanında aktif öğrenme yöntemlerinin de kullanılması, coğrafya araç-gereçlerine derslerde daha etkin bir biçimde yer verilmesine özen gösterilmelidir (Saban, 2002; Akengin, 2004). Bu yöntem ve tekniklerin kullanılması durumunda öğrencilerin derse olan ilgisi şüphesiz artacaktır.

KAYNAKÇA

- Akengin, H. (2008). Coğrafya öğretmenlerinin yenilenen lise coğrafya öğretim programı hakkındaki görüşleri, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 18, 1-20.
- Akinoğlu, O. (2006). Coğrafya eğitimi ve toplum, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 13, 25-48.
- Akinoğlu, O. (2006). Coğrafya eğitiminin etkililiği ve sorunları, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 12, 77-96.
- Çepni, O. (2015). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı ve tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(2), 299-313. Ek, 4, 12-16.
- Eşel, E. (2003). Genelleşmiş anksiyete bozukluğunun nörobiyolojisi., *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 13(2), 8-87.
- Isık, E. (1996). *Nevrozlar*. Kent Matbaası, Ankara.
- İnel, Y. ve Akçakın, V. (2017, Mayıs). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının matematik kaygı düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*, VI. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu. Anadolu Üniversitesi.
- Kağıtçı, B. (2014). *Fen dersine yönelik kaygı ölçeği geliştirilmesi ve ortaokul öğrencilerinin fen dersi kaygı ile tutum puanlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi.
- Karasar, N. (1984). *Bilimsel araştırma metodu*, Ankara: Hacetepe Taş Kitapçılık.
- Kaya, A. (2003). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinde Sınav Kaygısı ve Yordayıcı Bazı Değişkenler*. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kızılçaoğlu, A., & Taş, H. İ. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki coğrafya eğitimi ve öğretimi: öğrenme alanları ve kazanım boyutu, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16, 93-108.
- Morgan, C. T. (1991). *Psikolojiye giriş. Baskı (Cev. Arıcı, H., Aydın, O. and ark.)*, Ankara, Hacetepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Özgen, N. ve Bindak, R. (2009). Lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi Siirt örneği. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2).
- Saban, A. (2002). *Çoklu zekâ teorisi ve eğitim*, Ankara: Nobel Publishers.
- Sazak, N. ve Ece, A. (2004). Özel Yetenek Sınavına Giren Lise Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(8): 102-113.
- Scovel T. (1991). The Effect of Affect on Foreign Language Learning: A Review of The Anxiety Research in. E.K. Horwitz and D.J. Young, *Language Anxiety*, 101-108. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Taş, H. İ. (2008). *Zihin Haritaları, Harita Okuma Becerisi ve Görselleştirme*, R. Özey-A. Demirci (Ed.), *Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar*, Sayfa:133-169, Aktif Yayınevi, İstanbul.
- Tomal, N. (2009). Coğrafya Derslerinde Edinilen Bilgilerin Günlük Hayatta Kullanılma Durumları, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17, 229-240.

Türkçapar, H. (2004). Anksiyete bozukluğu ve depresyonun tanısal ilişkileri, *Klinik Psikiyatri*, Varol, S. (1990). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeylerini Belirlenip Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yıldırım, Y. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları: bir ölçek geliştirme çalışması*. Uşak Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

It is possible to define geography as a science which examines the effects and interactions between human and nature. This branch of science is a multidisciplinary science that acts as a bridge between social sciences and science. Therefore, geography offers a broad perspective. The new world order is increasing the need for geographical knowledge, skills and perspectives between people and societies. In this context, geography aims to understand the physical and human phenomena that have taken place in the world, and to explain them with their own principles (Kızılçaoğlu ve Taş, 2007). In other words, it is possible to define the interactions between human and natural environment as a group of sciences divided into many sub-disciplines, examining and examining the results obtained as a synthesis, in accordance with the principles and methods of geography (Özgen ve Bindak, 2009). Geography education should teach individuals the characteristics of the environment they live in, the place they live in and the world. For this, it is necessary to tell and exemplify geography within life. Important points for geography education include simplicity, clarity, consistency and distance from complexity. In order to be efficient in geography education, it is necessary to explain the equivalent of geography in our lives and its impact in our lives (Akinoğlu, 2005, s.28).

The complexity of the subjects, their simplicity or lack of clarity will make it difficult for the students to learn geography courses, and some students will have a problem of concern for geography courses. However, another factor that increases the level of anxiety is that the course is not in the interest of the student and there is a fear of under-grade. For this reason, it is necessary to carry out studies in order to minimize the anxiety levels of students and to maximize their success.

Method

In this research, cross-sectional scanning model was used in accordance with quantitative research methods. Scanning model; in the light of the generalizable information, it corresponds to the pattern of studies aimed at collecting data over the sample to be taken from the universe or a part of the universe (Karasar, 1984). In this study, screening method, which is a qualitative research method, was used in this study because the screening model is generalizing and the data obtained from the sample represent the universe. In addition, the cross-sectional scanning model is suitable for this study since it aims at instantaneous state determination as well as the change of sample over time.

In accordance with the aim of the study, the universe of the research consists of 9th, 10th and 11th grade high school students who continue their education in the 2018-2019 academic year. Because the universe is large, the researcher cannot reach the entire universe. Therefore, it is necessary to

determine a sample that will represent the universe. In this context, sampling method was used. In the research, it was decided to conduct data collection in Avanos district of Nevşehir province, because the sampling process was easily accessible considering the researcher's situation. A total of 185 high school students were surveyed. However, the questionnaires that were answered incorrectly and other than the purpose of the study were not included in the study. Therefore, the sample group consisted of 177 high school students.

Data were analyzed in SPSS 20 package program according to gender variable. Firstly, the raw data collected from the sample were collected in Microsoft Office Excell 2016 program and frequency and percentage calculations were performed. Cronbach Alpha method was used to determine the reliability coefficient of the scale and Cronbach Alpha value was found to be 0.87. Then, "t-test" was applied to these data in order to determine the anxiety status of the students according to gender variable. The answers to the open-ended questions that were posed to determine the opinions of the participants in the geography lesson were arranged in Inspiration 9 IE program.

Results and Discussion

When the whole study was examined, it was seen that there was no significant difference among the students according to the gender variable. When the literature is screened, the results of social studies and science and technology studies (Çepni 2015; Kağıtçı, 2014; İnel and Akçakın, 2017) overlap with the results of this study. In the light of this result, it can be said that the gender variable has no significant effect on the anxiety levels towards geography course. On the other hand, it was found that female students' anxiety of taking low grades from geography lesson subjects and geography lesson exams was higher than male students. It has been found out that the subjects in the Geography lesson units consist of numerical and verbal dimensions, however, the level of anxiety increases due to interest and ability. For this reason, it was determined that the students had negative thoughts against geography lesson. In order to minimize the anxiety levels of the students and shift their negative thoughts to positive, it should be paid attention to the use of active learning methods in addition to travel-observation method in geography learning, and to use geography tools more effectively in the lessons (Saban, 2002; Akengin, 2004). If these methods and techniques are used, students' interest in the course will undoubtedly increase.